

Підсумки саміту ЄС та держав Західних Балкан

Вікторія Орлик, відділ зовнішньої політики

6 грудня 2022 р. у м. Тирана (Албанія) відбувся черговий саміт лідерів ЄС та держав Західних Балкан (ЗБ). Основним мотивом зустрічі, що вперше проводилася на території регіону ЗБ, стало підтвердження провідної ролі стратегічного партнерства держав регіону з Євросоюзом та чіткої перспективи їх членства в ЄС.

Висновки

1. Агресія РФ проти України стала потужним імпульсом до відновлення процесів розширення Європейського Союзу як провідного чинника збереження стабільності й безпеки європейської спільноти. **Західні Балкани залишаються геостратегічним пріоритетом ЄС, а успішність їхньої інтеграції стане показником готовності Євросоюзу діяти у нових стратегічних умовах.**

2. Динаміка регіональної безпеки підштовхує ЄС до активного посередництва щодо відновлення діалогу між Сербією й Косово та інших чутливих регіональних питань (збереження єдності Боснії і Герцеговини).

До обговорення запропоновано такі питання:

- спільне подолання наслідків російської агресії проти України;
- посилення політичної участі та залучення держав регіону ЗБ до загальноєвропейських процесів;
- зміцнення безпеки та розбудова стійкості (building resilience) проти іноземного втручання;
- вирішення проблем, пов'язаних з міграцією, боротьба з тероризмом та організованою злочинністю.

Саміт завершився підписанням Тиранської декларації¹. Розглянемо її основні тези.

• Євросоюз підтверджує одностайну підтримку і відданість перспективі повноправного членства в ЄС для держав регіону, закликає прискорити процес приєднання – через здійснення необхідних реформ, зокрема у сфері верховенства

¹ Tirana Declaration, 6 December 2022. EU-Western Balkans Summit. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/60568/tirana-declaration-en.pdf>

права та тих, що стосуються незалежності й функціонування судової системи, боротьби з корупцією й організованою злочинністю.

- Агресивна війна РФ проти України створює загрози для Європи і всього світу, підкреслюючи важливість стратегічного партнерства Євросоюзу і держав Західних Балкан. ***Співпраця з ЄС є чіткою ознакою стратегічної орієнтації партнерів.*** Отже, за умов російської агресії проти України, ЄС закликає якнайшвидше дійти до повного узгодження дій у рамках Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС (CFSP), зокрема щодо ***запровадження Обмежувальних заходів ЄС*** (EU restrictive measures).

- Росія несе виключну відповідальність за нинішню енергетичну та економічну кризи. ЄС продовжуватиме підтримувати партнерів у подоланні негативних наслідків для їхніх економік і суспільств.

- Новий ***пакет енергетичної підтримки в 1 млрд євро*** (Energy Support Package) допоможе державам Західних Балкан пом'якшити вплив енергетичної кризи, прискорити енергетичний перехід та енергетичну незалежність. Лідери ЄС нагадують про своє рішення відкрити спільні закупівлі газу, СПГ і водню для партнерів із Західних Балкан і заохочують їх використовувати запропоновану платформу. Європейська програма REPower EU зменшить залежність регіону від російського газу, а через Енергетичне співтовариство ЄС відкриває європейський ринок електроенергії.

- Зміцнення безпеки та створення стійкості до зовнішнього втручання є спільним нагальним викликом ЄС і Західних Балкан, що потребуватимуть скоординованих дій, особливо в умовах війни РФ проти України. Особлива увага приділятиметься ***боротьбі з іноземними інформаційними маніпуляціями і дезінформацією***, іншими гібридними загрозами, котрі присутні в суспільствах держав Західних Балкан й погіршують стабільність у регіоні, заважають демократичним процесам та європейській перспективі.

- ЄС підкреслює необхідність подальших зусиль щодо примирення та пошуку остаточних рішень для регіональних і двосторонніх суперечок, а також проблем, «що кореняться у спадщині минулого» – відповідно до міжнародного права та встановлених принципів.

- Критично важливим для стабільності розвитку всього регіону є ***продовження діалогу Белград–Приштина*** та досягнення всеосяжної правової зобов'язуючої угоди про нормалізацію відносин. ЄС закликає сторони до конструктивної взаємодії та утримання від односторонніх та/або провокаційних дій, що можуть призвести до напруженості та насильства.

Попри те, що черговий саміт ЄС–Західні Балкани не ухвалив рішень щодо розширення Євросоюзу, євроінтеграція регіону ЗБ остаточно стала чинником уже внутрішньоєвропейської політичної дискусії. Свідченням цього можна вважати

появу певних методологічних протиріч, що виникають у членів ЄС стосовно бачення та реалізації процесу розширення як єдино можливого способу розвитку європейської спільноти.

Так, існує думка, що Євросоюз зможе впоратися із новою хвилею розширення без реформування, оскільки «криза демократії» (узгодження і ратифікація рішення кожним із членів ЄС) може істотно погіршити динаміку розширення. Опоненти такого підходу, зокрема високий представник ЄС з питань зовнішньої та безпекової політики Ж. Боррель та канцлер ФРН О. Шольц, переконують, що Євросоюз потребує серйозного реформування – одночасного чи ще до прийому нових членів.

Війна в Україні вимагає від ЄС швидкого пошуку рішень щодо євроінтеграції регіону ЗБ, зокрема і для остаточної мінімізації там деструктивного впливу РФ. Адже інтеграція держав регіону Західних Балкан має стати підтвердженням головної декларованої місії Євросоюзу – поширення цінностей і принципів на сусідні держави в інтересах політичної стабільності та економічного зростання.